

25è aniversari del Full de Portbou

L'amic Josep Maria Loste Romero ens ha trucat per recordar-nos que enguany fa 25 anys que es publica a Portbou El Full de l'Albera Marítima, que, en diverses ocasions, ha reproduït alguns articles nostres publicats inicialment en el Diari de Girona.

La meua relació amb Portbou ve de lluny, i es va intensificar a finals dels anys setanta quan vàrem intuir que, en aquesta població marinera on la Costa Brava pren el seu nom, es podria haver llevat la vida el nostre admirat pensador i filòsof jueu/alemany Walter Benjamin.

Arran de les nostres lectures, vàrem tenir aquesta sospita i, un dia d'estiu, convencérem el company Joan Usó perquè ens portés, amb el seu Seat 1430, a Portbou per tal de començar les oportunes investigacions. Iniciàrem el treball de camp fent una enquesta entre la gent gran del poble, per veure si hi havia algú que recordava els fets.

Les nostres indagacions es van intensificar quan es va afegir a la recerca el periodista Carles S. Costa, desaparegut pocs anys després, a la flor de la vida, quan tot just tenia 35 anys, arran d'un accident de cotxe ocorregut a Llançà.

Els nostres repetits viatges a Portbou finalment varen donar fruit i poguérem contactar amb el propietari de l'Hotel de França, que ens va revelar que a l'habitació núm. 4 d'aquest establiment havien trobat mort el 26 de setembre de 1940 el ciutadà alemany Herr Walter Benjamin.

Tots aquests treballs de prospecció els vàrem anar publicant a la premsa gironina i quan ja vam estar segurs que Benjamin havia mort a Portbou, reclamàrem al consistori que honorés el filòsof marxista de l'escola de Frankfurt fent-li un homenatge i col·locant una placa recordatòria al cementiri del poble.

Aquesta idea va rebre el suport de la família socialista i l'adhesió de l'aleshores diputat Ernest Lluch, el senador Ferrer i el batlle del PSC. A partir d'aquest fet, el poble va prendre consciència de la magnitud internacional que tenia el filòsof alemany i el potencial turístic que això suposava, i totes les administracions municipals han anat fent, des d'aleshores, amb major o menor entusiasme, activitats de memòria històrica al voltant d'aquest fet transcendental que va passar en el municipi el setembre de 1940.

És de justícia reconèixer que, el temps en què va semblar que les coses avançaven més, va ser quan el doctor Balcells va estar al front de la regidoria de Cultura. En aquells anys es va pensar a crear una fundació en la qual havien de participar totes les administracions i fins i tot semblava que l'ambaixada alemanya podria abocar-hi algun marc. Aleshores es va parlar de crear un centre internacional i, fins i tot l'any 2003, el prestigiós arquitecte britànic Norman Foster va presentar un avantprojecte per restaurar l'antic edifici de l'Ajuntament, construït l'any 1912, que havia d'acollir la seu de la fundació dedicada a preservar la memòria del prestigiós pensador jueu/alemany.

Tots aquests projectes no es varen acabar de concretar mai i el màxim que es va poder aconseguir va ser que alguns amics, familiars i deixebles de W. Benjamin a Berlin ajudessin a pagar un monument conceptual, Passatges, realitzat per l'escultor israelià Dani Karavan al costat del cementiri.

Aquest reconeixement a Benjamin a Portbou ha contribuït que l'autor de Das Passagen-Werk fos més conegut arreu i que cada vegada la seva obra sigui més llegida i la seva aportació al món de les idees sigui més valorada, sobretot en ambients progressistes i d'esquerres.

Cada any, milers de persones visiten Portbou, de forma privada, per tal de retre homenatge a Benjamin. Nosaltres som uns dels que ens agrada anar-hi, almenys un cop l'any perquè ens atrau el personatge, ens agrada el monument de Karavan i ens sedueix el paisatge de Portbou i tota la màgia que es respira al voltant d'un preciós cementiri que té vistes al mar. I a banda d'això, també ja fa anys que vam travar amistat amb la gent que elabora el Full, capitanejats per l'infatigable Loste Romero, un impenitent escriptor de cartes a tota la premsa dels Països Catalans en les quals defensa la llengua i la cultura catalanes, l'ecologia, el transport públic, l'espai transfronterer, l'Europa dels pobles...

A tots aquests il·lustres benjaminians, vinculats amb Portbou, Loste, Balcells, Gubau, Bañeras... servidor els ha anat estimulants, recomanant-los noves lectures tant de Benjamin com d'altres autors de l'escola de Frankfurt, els creadors de la teoria crítica de la societat, inspirada per Adorno, Marcuse i d'altres.

A Portbou aquests anys els diferents consistoris que han anat passant han organitzat diferents actes i exposicions sobre Benjamin, una figura d'abast internacional que transcendeix de llarg tot el que es pugui anar fent a escala local. Cal reconèixer que des del poble, en general, sempre s'ha anat donant suport a qualsevol iniciativa que, partint de Benjamin, servís també per promocionar la vila i l'albera marítima en l'àmbit turístic, gastronòmic, paisatgístic...

La vila natal de Fabià Estapé, Santos Torroella i Frederic Marés, entre molts altres, rep visites de mitòmans que s'atansen a l'albera marítima a la recerca del cadàver fantasma, esperit de Benjamin que com el també genial Mozart va ser enterrat a la fossa comuna. Aquesta dissort agermana d'alguna manera Portbou amb Viena.

I acabarem dient que molta de la gent que peregrina a Portbou, a la recerca de Benjamin, aprofita l'avinentesa per visitar a Cotlliure la darrera morada d'Antonio Machado, un dels més grans poetes hispànics de començaments del segle XX. Machado va creuar la frontera per por de no acabar sent afusellat com Federico García Lorca o Carles Rahola.

Tot el nostre suport a l'equip de redacció del Full de l'Albera en el seu 25è aniversari. Felicitats!, desitgem llarga vida a la publicació i tots els encerts a un mitjà que durant tots aquests anys ha fet tant de bé i ha demostrat ser tan útil al poble.

Font del document:

https://www.diaridegirona.cat/opinio/2021/03/30/25e-aniversari-del-full-portbou/1097111.html?utm_source=rss